

FinELib-konsortion e-aineistojen lisensointiperiaatteet

Periaatteet on hyväksytty FinELibin ohjausryhmän kokouksessa 12.10.2010

Kursiivilla merkityt periaatteet ovat ehdottomia. Niiden on toteuduttava, jotta e-aineiston lisensointisopimus voidaan solmia.

KÄYTTÄJÄT

Yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja tutkimuslaitosten/erikoiskirjastojen auktorisoiduilla käyttäjillä eli aineiston lisensoineen organisaation opettajilla, tutkijoilla, muulla henkilökunnalla ja opiskelijoilla tulee olla oikeus käyttää aineistoja sekä aineiston lisensoineen organisaation tiloissa että etäyhteydellä.

Myös yleisten kirjastojen asiakkaiden olisi tärkeää saada etäkäyttää kirjaston hankkimia aineistoja.

Aineistojen paikalliskäytön tulee olla sallittua aineiston lisensoineen organisaation kirjastossa. Paikalliskäyttäjällä tarkoitetaan aineiston lisensoineen organisaation ulkopuolista henkilöä (ei organisaation opettaja, tutkija, muuta henkilökuntaa eikä opiskelija), jolle kyseisellä organisaatiolla on oikeus tarjota pääsy aineistoon. Olisi tärkeää, että aineiston paikalliskäyttö olisi sallittua paitsi kirjastossa, myös muualla aineiston lisensoineen organisaation tiloissa, jolloin se kattaisi myös esim. oppimiskeskukset. Paikalliskäytön tulee olla sallittua myös langattoman verkon kautta (kirjastossa tai organisaation tiloissa sopimuksesta riippuen).

KÄYTTÖEHDOT

Kaikilla auktorisoiduilla ja paikalliskäyttäjillä tulee olla oikeus tulostaa ja tallentaa kohtuullisia määriä aineistoa. Kohtuullinen määrä tarkoittaa esim. yksittäisiä artikkeleita. E-kirjoissa on usein yksilöidymiä määrällisiä rajoituksia kuten 10 %, yksittäinen kirjan luku tms. Myös kohtuulliset tekniset rajoitukset on hyväksyttävissä.

Kun e-kirjalukijat ja muut vastaavat laitteet yleistyvät, olisi kokotekstejä tärkeä saada tallentaa erilaisille laitteille, sikäli kuin palvelu on yhteensopiva niiden kanssa.

Lukemisesteisillä tulee olla oikeus hyödyntää aineiston käytössä Braille-näyttöjä, äänisyntetisaattoreita ja muita sen kaltaisia apuvälineitä, sikäli kuin palvelu on yhteensopiva niiden kanssa.

Kirjastonhoitajalla tulee olla oikeus tulostaa palvelusta aineistoa kirjaston asiakkaille (auktorisoiduille ja paikalliskäyttäjille). Olisi tärkeää, että kirjastonhoitaja voisi jakaa aineistoa myös sähköisessä muodossa (erityisesti dokumentteina).

Olisi tärkeää, että opettajat ja muut auktorisoidut käyttäjät voisivat jakaa aineistoa myös muille auktorisoiduille käyttäjille sekä paperisena että sähköisessä muodossa (erityisesti dokumentteina).

Yksittäisiä lehtiartikkeleita (dokumentteina) tulee saada käyttää tieteelliseen kommunikointiin sähköpostin välityksellä silloin kun lisenssin myyjä omistaa aineiston. Myös silloin kun myyjä on välittäjä, olisi tärkeää saada käyttää aineistoa tieteelliseen kommunikointiin.

Opettajilla tulee olla oikeus näyttää aineistoa ruudulta/valkokankaalta opetustilanteessa. Aineistoa tulee saada käyttää kurssipakettien laatimiseen joko linkittämällä aineistoon tai tallentamalla dokumentteja sähköiseen kurssiympäristöön.

Kokotekstiaineistojen osalta olisi tärkeää saada suorittaa tiedon/tekstin louhintaa. Tekstin/tiedon louhinnassa käsitellään koneellisesti suuria määriä aineistoa.

Tieteellisen artikkelin kirjoittaneella auktorisoidulla käyttäjällä olisi tärkeää olla oikeus rinnakkaistallentaa artikkeli oman organisaationsa julkaisuarkistoon.

Lehtiaineistoa tulee saada käyttää kaukopalveluun (Inter Library Loan) ei-kaupallisille tahoille jossakin sähköisessä muodossa. Olisi tärkeää, että aineistoa saisi lähettää kirjastojen välillä sähköpostilla.

MYYJÄN VELVOLLISUUDET

Lisenssin myyjän tulee tarjota hyvitys pitkittyneistä käyttökatkoista, mikäli katko johtuu tämän puolella olevasta seikasta.

Lisenssin myyjän tulee tarjota hyvitys, mikäli palvelusta poistuu aineistoa sopimuskauden aikana. Aineiston poistuminen voi johtua esim. siitä, että välittäjä menettää oikeuden tarjota aineistoa tai kustantaja myy aineistoa. Hyvitykseen oikeuttava poisto määritellään sopimuksittain. Lisenssin myyjän tulee vastata siitä, että sillä on oikeus lisensoida aineisto sopimuksessa mainituilla ehdoilla ja korvata aiheutuva vahinko, jos näin ei olekaan. Korvausvastuulle ei hyväksytä rajoituksia.

Lisenssin myyjän tulee tarjota tilaajakohtaiset kuukausittaiset käyttötilastot. Olisi tärkeää, että tilastot ovat COUNTER-suosituksen mukaiset. Tilastot on toimitettava vähintään neljästi vuodessa. Kun kyseessä on uusi aineisto eikä palveluntarjoajalla ole vielä käytössä kunnollista tilastointijärjestelmää, voidaan tälle antaa pari vuotta aikaa saattaa tilastot konsortion vaatimalle tasolle.

KONSORTION JÄSENEEN OIKEUDET

Lisenssin hankkineen organisaation vastuun loppukäyttäjien (auktorisoidut ja paikalliskäyttäjät) toimista tulee olla rajattu. Organisaatiolla on velvollisuus rajata aineiston käyttö teknisesti sillä tavoin, että verkkoon pääsevät ainoastaan auktorisoidut käyttäjät sekä paikalliskäyttäjät kirjastossa; tiedottaa aineiston käyttöehdoista ja puuttua väärinkäytöksiin. Organisaatiolla ei tule olla velvollisuutta valvoa loppukäyttäjiä, koska se on käytännössä mahdotonta. Organisaatiolla ei tule olla vastuuta loppukäyttäjien toimista, jos se on täyttänyt edellä mainitut velvoitteet eikä ole aiheuttanut väärinkäytöstä, avustanut siinä tai hiljaisesti hyväksynyt kiellettyä toimintaa.

Organisaatioiden yhdistymistapauksissa uudella organisaatiolla tulee olla oikeus valita jatkaako se tilausta uudella hinnalla. Mikäli organisaatio ei enää tilaa aineistoa, sillä ei saa olla negatiivista vaikutusta muiden samaa aineistoa tilaavien organisaatioiden hintoihin kyseisen sopimuskauden aikana (merger-lauseke). Lauseke on ehdoton silloin, kun tilaajien joukossa on potentiaalisia yhdistyviä organisaatiota tai sopimuskausi on pitkä.

Olisi tärkeää saada aineiston metatieto käyttöön kokotekstiaineistojen osalta aineiston haettavuuden edistämiseksi.

PITKÄAIKAISKÄYTTÖ

Pitkäaikaiskäyttöön liittyviä lisensointiperiaatteita päivitetään parhaillaan.

MUUT PERIAATTEET

Konsortio solmii vain e-only sopimuksia. Tällä tarkoitetaan sitä, että neuvottelujen kohteena on vain e-aineisto ja painettujen lehtien peruuttamisen tulee olla sallittua. Lisenssin myyjä saattaa lisäksi tarjota sopimuksen kohteena olevia nimekkeitä painettuna merkittävällä alennuksella. Alennusprosentti merkitään sopimukseen. Painettujen lehtien tilauksia ei hoideta FinELib-palveluyksikön kautta.

Lisenssin myyjän tulee tarjota aineiston hintaan konsortioalennus, koska ryhmäostot synnyttävät lisenssin myyjälle säästöjä.

Konsortio ei hyväksy hinnoittelussa site-mallia eli sitä, että organisaatiolla on pohjahinta, johon tulee lisäyksiä sen perusteella, kuinka monta erillistä toimipistettä organisaatiolla on. Konsortion periaatteena on, että vaikka organisaatiolla on useita toimipisteitä, niistä ei makseta lisähintaa. Yksi organisaatio tulee katsoa yhdeksi site:ksi.

Aineisto lisensoidaan koko organisaatiolle.

Lisenssisopimusta ei solmita, ellei tilaajia ole vähintään neljä (minimikonsortio). Alle neljän organisaation tilaukselle ei tyypillisesti saada konsortioalennusta.

Palveluntarjoajan on tarjottava aineisto kaikille konsortion jäsenille, jos se on niille relevantti.

Konsortion kautta ei lisensoida yksittäisiä lehtiä/kirjoja (Naturea ja eräitä hakuteoksia lukuun ottamatta), vaan lehti- ja kirjapaketteja.

Aineistojen käyttö edellyttää käyttäjätunnistusta. Käyttäjätunnistus hoidetaan toistaiseksi ip-osoitteilla.

Lehtipakettien kokonaishinta jaetaan tilaajien kesken käyttämällä konsortion sisäistä kustannustenjakomallia.